

ÜNNEPI CONDOLOATOK - ŐSI FORRÁSBÓL

Ambrosius egyházatyja

Ambrosius (szül. 333 körül, megh. 397), milánói püspök kemény küzdelmet folytatott a pogány vallás ellen, valamint a szentháromság-tagadó ariánusokkal szemben. A keleti keresztény közösségek mintájára meghonosította nyugaton is az egyházi éneklést, és maga is számos himnuszt írt. Igemagyarázataiban az akkor szokásos allegorizáló értelmezés szerint járt el, mely az Írás elbeszélte történetekben lelki jelképeket látott.

A napkeleti bölcsék

Azt a csöppséget tehát, akit te, hitetlen ember, valami semmiségnek látsz, a keletről jövő bölcsék hosszú utat téve meg, keresnek, s mikor ráakadnak, imádják, királynak nevezik, s vallják, hogy fel fog támadni, mert kincseiket, aranyat, tömjént és mirrhát hoznak neki. Mit jelentenek az igaz hitnek ezek az ajándékai? Arany a királynak, tömjén az Istennek, mirrha a halottaknak. Mert az egyik a király jelvénye, a másik az isteni hatalomnak kijáró áldozat, a harmadik a temetési megtiszteltetés, mely nem felbomlasztja, hanem megőrzi a halott testet. Mi is, testvérek, kincseinkből kincse-

ket hozunk ajándékként, mert van kincünk, bár cserépedénybe rejtve. – A bölcsék más úton jöttek és más úton tértek haza. Akik ugyanis Krisztust látták, Krisztust megértették, mindenképpen jobb emberekként térnek haza, mint ahogy érkeztek. Két út van ugyanis, az egyik, amely a pusztulásba vezet, a másik, amely a királyságba vezet. Az a bűnösöké, mely Heródeshez visz, ez az út Krisztus, melyen hazánkba térünk. Óvakodjunk tehát Heródestől, a világi hatalom időigvaló főnökétől, hogy az égi haza örök hajlékába jussunk el.

A pásztorok

Látod, a pásztorok sietnek, hiszen lomhán senki sem keresi Krisztust. Látod, a pásztorok hittek az angyalnak, te higgy az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek, az angyaloknak, prófétáknak és apostoloknak. Látod, az Írás mennyire pontosan leméri az egyes szavak súlyát: sietnek, mondja, látni az Igét. Ugyanis mikor az Úr testét látják, az Igét látják, aki a Fiú. Ne tartsd hitványnak a hit e bizonyítékát, se silánynak a pásztorok személyét. Kétségkívül, amennyivel hitvá-

nyabb az okosság szempontjából, annival becsesebb a hitéből. Nem a bölcsék sokaságával megtömött intézményeket, hanem az egyszerű népet kereste meg az Úr.

A gyermek

Ő kicsike, ő csecsemő lett, hogy te felnőtt férfiú légy, ő pólyába becsavart, hogy te a halál hurkából szabad, ő jászolban, hogy te az oltárnál, ő a földön, hogy te a mennyben, neki nincs helye abban a vendéglőben, hogy neked több lakóhelyed legyen a mennyei hajlékban. Aki maga gazdag volt, szegénnyé lett éretetek, hogy az ő ínsége által nyújtson bocsánatot. Az a szegénység tehát az én gazdag örökségem, az Isten gyengesége az én erőm. Ő inkább akart szűkölködni, hogy mindeneket bővülködővé tegyen. Engem annak a nyöszörgő csecsemőnek a sírása mos meg, azok a könnyek mossák el az én bűneimet. Uram Jézus, a gyalázatért, melyet elszenvedtél, többel tartozom neked, mert így megváltattam, mint a te munkáért, melyet cselekedtél, mert így megteremttem. Hiszen nem volna haszna, hogy megteremttem, ha nem lett volna hasznomra, hogy megváltattam.

ÖRÖMÜNK AZ EMBERRÉ LETT ISTEN

„HIRDETEK NEKTEK NAGY ÖRÖMET, MELY AZ EGÉSZ NÉP ÖRÖME LESZ”
(Lk. 2,10).

Az angyal feltárja a valóságot. Új lehetőségekre mutat rá, ami valósággá válhat. Az Úr angyala vezetni rá az embert az új lehetőség felismerésére. „Történjék velem a te beszéded szerint!” (Lk. 1,38.) – felel Mária a váratlan lehetőségről, az anyává válásról szóló angyalnak, aki azt is megmondja, hogy a kis gyermek a Magasságos Isten Fiának fog hivatni. Az angyal „idegenvezető”, aki elkíséri az embert Isten ígéreteinek teljesülésének útján.

A karácsonyi angyal a pásztoroknak – félelmük ellenében – az öröm lehetőségéről szól. Miért kell hirdetni az örömet? Hiszen ha van, az öröm magától hat, önmagát juttatja érvényre. Hogy lehetne parancsra örülni? Ha itt pedig az kell, hogy erről a nagy eseményről az angyal elmondja, miért örvendetes az, akkor ennek az angyali magyarázatnak meg van a nyomós oka. Szüksége van Istennek erre a „hirdetésre”?

Igen, szüksége van. Énélkül a magyarázat, hirdetés nélkül ugyanis ennél a születésnél senki sem ismerné fel az egész nép örömeinek hordozóját. Egyszerű emberek családi eseményét látnak benne. A születés körülményéből, a kissé piszkos barlangistálló képéből ki következtetne arra, hogy Údvözítő született e világra?

Ami pedig ott a barlangistállóban elkezdődött, az a keresztien végződött. Látogatás szerint labalécső és fakereszt között ment végbe Urunk földi sorsa. Bárnékora is a karácsonyi hangulat öröme, sem ezt a kezdetet, sem azt a véget nem lehet feledni. Így talán érthetőbb, hogy mennyire szükségesek az Igék, a hirdetés, a magyarázat. Erre Istennek is szüksége van, hisz ott és akkor Ő lett emberré. Hogy éppen ebben az Isten-emberben az egész világ számára adódott Szabadító, Boldogító, Údvözítő, azt nem árulják el a születés körülményei. *Amiről a körülmények hallgatnak, arról beszél az angyal az egész világnak.* Ő mondja el, hirdeti meg, mi is történik valójában. *S ami történik, az a hétköznapiság szürkésébe burkoltnak is több, mint egy különös történet! Itt a maga ellentétébe rejtjező páratlan eseményről van szó. Az orok-gazdag Isten szegényre lett, hogy*

mi gazdaggá legyünk. Nyilvánvalóvá kell tenni, meg kell hirdetni, hangosan ki kell mondani, hogy az emborsors szövetebe maga Isten burkolozott!

Aki örül Istennek, az beburkolózásának ezt a titkát nem kerülheti meg. Karácsony azért is az öröm ünnepe, mert lehet azon örülni, hogy a világ „tálvilági” Teremtője csak ezen a világon érzi jól magát, teljes szolidaritásban teremtnyeivel, Emberként az emberek között. Az a világtól és emberektől elrejtőző Isten pedig nincsen! Csak ez az Isten VAN, aki belerejtí magát az emberlétbe. Isten kijelentésének értelme éppen ez: Ő gondosan bepölyválja magát az emberlétbe, még akkor is, ha az otthonosságot csak a barlanglakás és a kereszta jelenti!

Karácsony titka: a szeretet fölébe- és elébelyekezése mindennek. Karácsonykor az „Isten él!” fogalmazást felváltja az „Isten szeret!” vallomása. Ez a szeretet nem mindenütt jelenvaló. De mindenütt, mindenkor, mindenkinek újra lehetőség! Ez a szeretet nem is mindenható. De több ennél, hisz képes új helyzetet teremteni ott, ahol az emberi visszaélések, hatalomvágy mindent elrontott, szézellált. Ami pedig elmondható az ilyen szeretetről, az elsősorban magáról Istenről mondható el. Karácsony ezért mindennekfelett a szerető Isten ünnepe és ünneplése, aki szeretetét győzelemre viszi minden hatalom felett, még önmaga mindenhatósága felett is!

Karácsonykor újra rábredünk: mennyire hiányzik világunkból a szeretet. De Istennél nem. Mi a nála lévő tartalékból, többletből élünk. Erről a szent és örök tartalékról, többletről beszél a karácsonyi angyal, amikor az egész népnek örömet hirdet. Az igazi nagy öröm pedig annak felismerése, hogy másokat az engemet is szeret Isten. Szeretetébe fogadott lehetek. Ezért a szeretetbe-fogadásért lett emberré Isten. Ezt a nagy örömet hirdeti ma egyénnek és népnek az Úrnak angyala.

Eberhard Jüngel

(A szerző „Von Zeit zu Zeit”, München, 1976. c. traktátusából fordította Békefi-Rohrig Kláudia).

KARÁCSONYI IMA

Istenem! Karácsony ünnepén hálátelt, örvendező szívvel jövők szíved elé. Köszönöm, Atyám, hogy megkönyörültél gyermekeiden, megnyitottad az eget és alászállottál a földre. Isten megjelent testben és lakozott közöttünk. Köszönöm neked a karácsony örömezenetét: bús szív ne sirj, szeret az Úr! törődik velem, gondol rád! Úgy szeretsz Atyám, hogy egyszülött Fiadat adtad érettem, bűnös gyermekeidért, Istenem! Erre a beteg, szenvedő világra és benne énreám, draszád ké szeretetedet. Add, hogy minden szív, minden ház, Jézus jelenlétével, áldott békeességgel, karácsonyi boldogsággal teljesedjék be. Jöjjön el a Te országod, a földre szállt szeretet országa, hogy örvendezve énekelhessük: Dicsőség magasságban Istennek, a földön béke és az emberek között jóakarát. Jézusért, Amen.

(Az amerikai magyar reformátusok használatára kiadott Énekeskönyvből, Ligetier, 1971., negyedik kiadás)

Karácsony a Hortobágyon

Turistáknak délibábot, gulyát, szemképrázátató lovasbemutatót, romantikus csárdát jelert a Hortobágy. 1950-ben, s az azt követő években félelmetes ember- megsemmisítő táborokat fedett e név. A „magyar rizstermelés” programjának álarca mögött magyarok tízezreit deportálták a Hortobágyra. E rahszolgahaddal akarták bemutatni a hortobágyi rizstermelési „csodát”. A nem titkolt cél az volt, hogy a kommunisták által osztályidegennek minősített szorgalmas magyar földműveseket és családtagjait fizikailag megsemmisítsék. Ők voltak ugyanis – főleg földet becsülő, munkát tisztelő szorgalmuk – a vélelem szerint a TSZCS-k szervezésének akadályai. (Akkortájt verték szét a magyar mezőgazdaságot!)

Az első emberszállítványokat hosszú gyalognyitásban terelték a juhodályokhoz. Három napig tartott, mire a deportáltak látakarították a fél méter vastag, betonkeménységű juhtrágyát. Addig a szabad ég alatt tanyáztak. 300-300 embert préseltek be egy-egy juhodályba. Micsoda reménytelen helyzet olyan embereknek, kiket északról örökölt hajlékaikból valamikor éjjeltájt hajtottak ki a fegyveresek „kilakoltatás” parancsot lobogtatva. Pontosabban: azt írták velük alá, hogy önként kívánunk a Hortobágyra költözni... Két órát kaptak a csomagolásra. Hátramaradt ingatlanukat, ingóságait: mihaszna, kőszá emberek hordták szét. Ez az Úrnak 1950. és 1951. esztendőjében történt.

A bajánsényei egyházközség presbitercinek majd fél erre a sorsra jutott. Boncz József apja ravatalon feküdt. A család nem maradhatott a másnapi temetésre... – Németh Dániel – Dani bácsi – mintagazdaságot veszített el, amikor a sógorcsaláddal együtt ő is a Hortobágyon szállt le a marhavagonból. „Biztatóul” Király őrnagy ezzel fogadta őket: „Mind megfoglótok itt, ti kulákok”. (A körítést már nem bírja el a nyomdafesték...) Király még a következő évben öngyilkos lett. Dani bácsi és tízezernyi sorstársa – pontosabban, akik még életben voltak Nagy Imre emlékeztetésre rendelte nyomán, hat év múltán visszatérhettek az elhagyott romos otthonba.

Keserves volt az élet. Még keservebb az első Karácsony. Ekkor hiányzott igazán a szülőföld, az otthon, a templom, az úriszentvascsóra, az öreg tiszteletes úr, a gyülekezet. Egy valami azonban nem hiányzott: Isten üdvözítő kegyelme! A többség ezt nem vette észre. Dani bácsi azonban itt is presbiter volt! Jó tulajdonságainak egyike az, hogy nem enged senkit sem elcsüggedni. Tudta mindenki, hogy Szenteste van. Mind a 300 ember takarón, gyékényen feküdt a hideg juhodályban. Mindenki csendben volt, a levegő mégis izzott. Egyszer csak az egyik sarokban, ahol Dani bácsi feküdt, felhangzott: „Krisztus Urunknak áldott születésén...”. Mint valami tengerár, úgy hőmpolygott tovább az ének. Ámde mire odaértek: „A magasságtól dicsőség Istent-

nek”, géppisztollyal hadonászva rohan be az ügyeletes őrmester. A levegőbe löve csendet parancsolt. A hírtelen támadt némaságot megtörtette a presbiter Németh Dániel szava: „Már pedig mi énekelünk, mert becsületes keresztyénk vagyunk!” S újra rázendített: „Krisztus Urunknak áldott születésén...” A szent hangáradatban megfűladt az őrmester üvöltése. Tehetetlenül eltávozott. Majd folytatták: „Egyedül reményem, ó Isten, csak Te vagy...”

Még kemény évek következtek. Még sok kitelepített szántottak alá a földbe. Ámde, akik hazatérhettek, azoknak már nemcsak „kellemes”, de áldott (!) ünnepek voltak.

Dani bácsi még jó néhány éven át véghezvite presbiteri szolgálatát. Azt is megérette, hogy temploma mellett elkészült az egykori istállóból átalakított gyülekezeti terem. Éppen karácsonyra. De sokat dolgozott érte! Amikor egy kényelmes, gőgös atyafi kijelentette, hogy „Én pedig nem megyek istállóba imádkozni!” – Dani bácsi szeliden igazította helyre: „Ne feledd, Krisztus Urunk is istállóban született, s az Ő kegyelme hozott minket haza a hortobágyi istállóból...”

Az a nemzedék már lassan eltávozik minden élők útján. A hortobágyiak” temetésén egy iratlan közmegállapodás értelmében mindig elhangzik az egykori karácsonyi énekek egyike: „Egyedül reményem, ó Isten, csak Te vagy!”

P. V.

Szálláskereső Jézus

(Drávaszögi magyar népballada)

Mikor a Jézus Krisztus a földön járt, Jeruzsálem városába szállást nem talált. Bemenne egy házhoz: vendégfogadóba.
– Adj Isten jó estét! – Nőked is édes uram!
– Adhatná-e szállást a Jézus Krisztusnak, A Jézus Krisztusnak az ő érdemlié?
– Nem adhatok szállást a Jézus Krisztusnak,
A Jézus Krisztusnak az ő érdemlié.
– Ergye, Péter, ergye a város végire!
Ott lakik egy asszony: Veronika asszony.

– Ó, te boldog asszony,
Adhatná-e szállást a Jézus Krisztusnak,
A Jézus Krisztusnak az ő érdemlié?
– Van énnekem házam, három vetett ágyam.
Amellettek tetszik, Jézus belefekszik,
Ha Jézus lefekszik, lábánál holdvilág,
Ha Jézus fölkel, fején napsugár...

Elmondta: *Ferencz Józsefné Balázs Mária* (Várdaróc)

(Közl.: László Károly, Katona Imre: Erdők, mezők, vadludak, Fórum 1982. Újvidék – Novi sad)

A „FARIZEUSOK KOVÁSZÁ” I.

Olvasandó: Máté 16,1-4.

„És odamentek hozzá a farizeusok meg a szaduceusok és kísértve, hérték őt, hogy mutasson nekik mennyei jelt. Ő pedig ezt felelte nekik: „Mikor esteledik, ezt mondjátok: szép idő lesz, mert vörös az ég. Reggel pedig: ma zivatar lesz, mert az ég borús és vörös. Képmutatónk! Az ég ábrázatját még tudjátok itélni, az idők jeleit pedig nem tudjátok? E gonosz és parázna nemzedék jelt kíván, de nem adatik neki jelt, csak Jónás próféta jele. „És otthagya őket, s eltávozott.”

Olvassuk Igénkben, hogy Jézus Krisztus elzárkózik a farizeusok és a szaduceusok jelkívánása elől. Elterjedt az a vélemény a keresztyének körében, mintha Krisztus Urunk általában zárkózott volna el a „jeladás” elől. De aki már olvasta Máté evangéliumát folyamatosan, az néhány fejezettel előbb olvasta Jézus válaszát Keresztelő János kérdésére is. A hitében elbizonytalanodott, kételkedő János küldöttei egészen más választ kaptak: pontosan az általa véghezvitt csodákra, mint „jelekre” hívta fel Urunk a figyelmüket; mint olyan eseményekre, amelyekből le lehet, és le kell vonni a következtetést. Hiszen Jézus Krisztus emberi felkérés nélkül kezdetől (fellépésétől) fogva csodás jelekkel bizonyította küldetésének isteni eredetét!

A farizeusok és a szaduceusok azonban nem kételyükből eredően kérnek jeleket (mint János és követői). Nem, ők aztán egyáltalán nem kételkednek... Ellenkezőleg! Ők száz százalékgig meg vannak győződve – a maguk igazáról!... S mivel Jézus mást mond, eleve nem lehet igaza! Különösen a farizeusok gondolkodnak így, akik úgy vélik, hogy ők a törvényadó Jahve akaratának, tanításának, kijelentésének legökéletesebb, legigazabb, sőt csalhaatlán képviselői! Tehát, ha valaki velük szembehelyezkedik, az kizárólag tévhitű, csaló, vagy hamis próféta lehet. Ők mindent meg tudnak magyarázni; a gyógyításokat nem jeleknek, hanem orvosi munkának tekintik, – vagy éppen szemfényvesztésnek! (Manapság sem ismeretlen ez a gondolkodásmód, habár más oldalról: „amit ma még nem tudunk megmagyarázni, majd holnap-

ra rájövünk”. Ezen az alapon a tigadást bárkivel és bármivel szemben biztonságosan fenn lehet tartani...!)

Ugyan miért kérnek jelet azok, akiknek nincsenek kételyeik? Egyértelmű erre az Ige válasza: „kísérték Őt”. Mai szóval: provokálták Őt. Az volt a céljuk, hogy rajtakapják valami csaláson az Úr Jézust, hogy lejárássák, nevetségessé tegyék. El tudom képzelni, hogy talán valami álbeteg is előkészítettek, hogy tökéletesebb legyen a csapda. Nem véletlenül nevezi őket Jézus képmutatóknak, hiszen ezt megelőzően is ott nyüzsögtek körülötte, láták csodáit. Nekik kellett volna Róla tanúskodniuk – s helyett megfellebbezhetetlen, elmarasztaló ítéletet mondtak Jézusról („Ördög van bennel!”). Jézus Krisztus átlát rajtuk. Tudja jól, nincs értelme bizonygatnia igazságát, nem érdemelnek mást, csak ítéletet. „Parázna nemzedék” – állapítja meg róluk, s követőikről, mint ahogy az ószövetségi próféták is az élő Uról néma bálványokhoz pártoló népképet hűlen asszonyhoz hasonlítják, aki mindenkinél eladja magát. E nemzedék, amely elköveti a Szentlélek elleni káromlás bűnét, kap ugyan még jelet, de az megbotránkozást kiváltó jel ítéletükre. A Jónás próféta jele u.i. a kereszt botrányára utal, hiszen a káromlók számára nem megváltást, hanem a botránkozás követő jelentit, amelyen végképp elesnek. Következetes önhiúságuk révén vesznek el, mert aki a gyógyító-csodátevő Jézusban nem akar hinni, az a keresztfeszített Krisztusban mégúgy sem hisz, s így nem nyer bűnbocsánatot.

Kövespataki László

Népi karácsony

*Pásztorok, keljünk fel,
hamar induljunk el.
Bethlehem városába,
rongyos istállócskába.
Siessünk, hogy még ezen
éjjel oda érhessünk,
ne késsünk, mi urunknak
tiszteletet tehessünk.*

*Angyalok hirdetik,
Messiás születik.
Itt van jele fényének,
helye születésének.
Pajtába,
pólyába,
be vágyon takarva
posztócskájába,
áldott gyermek, szenved
már kis korába.*

*Jézus, a szent kisded
mily szükségét szenved!
Nincsen meleg szobája,
sem ékes palotája.
Szükségben,
hidegben
melegíti őt a barmok
párja,
ő, isteni szeretet nagy
csodája!*

Közismert karácsonyi énekünk a Pásztorok, keljünk fel. Ismerjük legelső feljegyzését 1813-ból, Pálóczi Horváth Ádám kéziratában.

FELELŐSSÉG ÉS HÁLAADÁS

Tisztelt Konferencia, kedves Presbiter Testvérek!

Isten kegyelméből 1971 óta a bicskei egyházközség presbiterre vagyok. Mit jelent számomra a presbiteri tisztség? Ha röviden akarok válaszolni, akkor a következőt mondhatom: felelősséget és hálaadást. E két szóban sűrűsödik lelkemben e tiszt lényege.

FELELŐSSÉGGEL

Amikor Isten, a szerető Atya megajándékozott az Ó Fiában, a Jézus Krisztusban való hittel, bűnbocsánatot nyertem. Megtelt életem tartalommal, céllal lett teljes. Isten szívemre helyezte azt a keresztyéni felelősséget, amellyel tartozom családomnak, gyülekezetemnek és a körülöttem élő embertársaimnak. Ebben a felelősségben, úgy érzem, nem lehet közömbös számomra a testvér, a felebarát élete, gondja, terhe, öröme. Imádságaimban ezért igyekszem hordozni mások terheit is, és megváltozott életemmel igyekszem bizonyosságot tenni Isten szeretetéről, amely minden ember számára csodálatos ajándék.

HÁLAADÁSSAL

A hálaadás általában ismeretlen az ember számára. Amikor felismertem az életemben a bizonyosságot, hogy nincs semmi az életemben, ami ne volna a teremtő Isten, a szerető Atya ajándéka, akkor a Szentlélek által a hálaadás imádságom lényegévé vált. – Hálaadással tartozom Szeretelmért, gyülekezetemért, lelkipásztoromért, a felebarátért. Hála-ra indítja szívemet az is, hogy a teremtő Isten engem, a teremtményt, a porszem embert arra méltat, hogy az Ó ügyének szolgálatába állítson és feladatot adjon. Így kaptam feladatunkat a presbiteri tisztség magasabb szolgálati fokát: 1987 márciusa óta bicskei gyülekezetem másodgondnoka lehetek. E szolgálatom nem dísz, hanem sokrétű feladat, elkötelezettség. Isten kegyelméből vagyok, aki vagyok!

A szolgálat hálatartozás. Vigyázzunk arra, hogy senkit, semmiben meg ne botránkoztassunk, hogy a

szolgálatunk ne szidalmaztassék. Valamennyien, akik itt jelen vagyunk, Isten munkatársai vagyunk. Megváltozott társadalmunkban megnövekedett a szolgálati lehetőségek száma. Nekünk presbitereknek kell élenjárniuk a szolgálatok végzésében.

AZ EGYHÁZON BELÜL MINDEN PRESBITERNEK ÖNÁLLÓ FELADATA VAN.

A lelkész, mint presbiter, Igét hirdet. A gondnok – nevéhez illően ápolja, gyógyítja, épségben megőrzi templomát, eklézsiáját, remélem, minden egyházközségben. Az előrelátó, bölcs és gondos gazda módjára megteremt ennek feltételeit. – A presbiter szolgálatához kell tartoznia: a konfirmáltak összegyűjteni, gondozni a már konfirmáltakat. Felmérni a gyülekezetet segítségre, gondozásra szoruló idős, beteg, elhagyott tagjait. Foglalkozni a fiatalság lelki-hitbeli nevelésével. Intézni az egyház pénzügyeit, ahol lehetséges: énekkart szervezni. Figyelemmel kell kísérni az elköltözőket és a faluba érkezőket. Unnepélyeket szervezhet. Segít a gyászolóknak, amiben szükséges. Számítalan szolgálati lehetőség van örhélyünkön, a gyülekezetben. Az említettekén kívül a gyülekezet a példaadás és a misszió helye. A gyülekezet a másokkal való törődés helye. – A presbiter a lelkipásztor szolgálatára: szeme, füle, keze, lába kell, hogy legyen. Főleg olyan gyülekezetben, ahol erre a lelkipásztor igényt tart, elvárja, szüksége van rá. – A presbiternek szolgálat van az Úrasztalnál, kereszteskor, a konfirmációi ünnepélyen, szeretetvendégségeken. A szakmával rendelkező presbiternek lássák meg, hogy mi szorul javításra az eklézsiában és azokat figyelmeztetés nélkül csinálják meg.

Ennyi szolgálatot egy ember képtelen ellátni. Ez *csapatmunkát* igényel. Minden presbiternek el kellene kérnie a maga szolgálatát az Úrtól, amely az ő feladata az adott helyen. *Kérdés: akarok-e szolgálni, vagy megelégszem a névleges presbiteriséggel? Meggyőződésem és tapasztalatom, hogy elkötelezeten, kitartóan és örömmel szolgálni csak a hitre jutott személyek tudnak!*

BIBLIA – IMÁDSÁG

Két nagyon fontos napi feladatra szeretném felhívni figyelmüket és ezeket szívükre helyezni. – Az egyik a rendszeres *Bibliaolvasás*, a másik az *imádkozás*. Nem lehet elégszer hangsúlyozni ennek fontosságát. A presbiteri szolgálat elképzelhetetlen e kettő nélkül. Nagyon fontos, Presbiter Társak, hogy minden szolgálatunk előtt imádságban elkérjük Unok jövőhagyását és segítségét. *Szolgálni, de mindig az Úrral*! Gohsét. A magam elképzelése szerint, mert az a munka a legtrikább esetben sikerül, amelyeken nincs áldás. A magam tapasztalatából mondhatom: felemelő, boldog „sikerélményem”, amikor egy munkánk az Úr áldásával készül el és „tökéletesnek” érezzük.

SÉRTŐDÉS NÉLKÜL

A Presbitériumokban sok az idős, a földi életben megfáradt, testileg is beteg tisztségviselő. Szeretném tudatosítani Presbiter Testvéreimben, hogy a presbiteri tisztség nem szól feltétlenül életünk végéig. Életünk természetes velejárója, hogy az évek múlásával fogy munkaképességünk, fizikai erőnk, esetleg értelmi gondolkodásunk sem a régi már. *Kérjük Istent, hogy adjon az idős, megfáradt szolgatársaknak bölcsességet, hogy saját maguk meg tudják ítélni, mikor kell helyüket átadni egy fiatalabb, munkabíró szolgatársnak, aki már többet tud tenni egyháza javáért, mint ők. Vannak, akik már évek óta vannak, mint pótpresbiterok, hogy behívják őket a presbitériumba szolgálatra. Milyen jó lenne, ha ezt sértődés nélkül, minden idős presbiter tudomásul tudná venni és el tudná önmaga dönteni az örösváltás idejét és lejárt ciklus végén. Kérem Istent, hogy nekert is adjon majd annyi bölcsességet annakidején, hogy időben felismerjem szolgálatomban az örösváltásom szükségességét.*

Kovács Béla
presbiteri jegyző,
II. gondnok
Bicske

Elhangzott a seregélyesi körzeti presbiteri konferencián november 6-án.

Dr. Beretzky Endre

(1843–1921)

A református keresztyénséget nagy hűséggel képviselő és kézzelfoghatóan szolgáló emlékezetes presbitereink sorában már felidézünk tanárt és földművest, politikus és író, építész és tudóst. Orvost még nem méltattunk. Bár egyházunk történetének első pillanataitól kezdve igen sok orvos hívogatót Jézus követésére. A bibliai Lukács doktortól mind a mai napig sok orvos vallja, hogy Jézus Krisztus a mi fő orvosunk. Ezért érezték szükségét annak, hogy sokszor nagyon áldozatos munkával egyengessék utunkat az „áldott Orvoshoz”.

Beretzky Endre doktor 40 éven át volt Budapest Kőbányán betegek gyógyítója, hitének elmélyítője. 1881-ben került az akkor még falusi jellegű Kőbányára, mely megkésett lett Budapest tizedik kerületévé. Akkortájt ő volt az egyetlen orvos. Tüstént felismerte, hogy nemes hivatása mellett, vagy éppen abból következően az egész ember „egész”-ségét kell szolgáltatnia.

Ez idő tájt Pesten csak egyetlen református egyházközség létezett: a Kálvin téren. Ennek temploma azonban fél napi járóföldre esett Kőbányától. Az itteni reformátusok részére elérhetetlen távolság. Az istentisztelet és a hitközösség gyakorlása megvalósíthatatlan.

Isten akaratát valósította meg a pesti egyháztanács (Kálvin tér) 1884. február 17-én, amikor tagjává választotta Beretzky Endrét, az ifjú orvostudort. A továbbiak tekintetében adjuk át reki magának a szót. 1905-ben, tehát két évtized múltán „A Budapest-Kőbányai református egyházrész szervezésének és templomépítésének története” c. könyvében így ír: „Éreztem, hogy ha presbiteri kötelességemet hívén akarom teljesíteni, egyházam érdekében nekem kell megkezdenem az úttörő munkát. A nehézségektől nem rettentem

vissza... – Legelső teendőm az volt, hogy Kőbányán lakó híveinket, – ezek számát – családi és vagyoni viszonyaikat és foglalkozásukat megismerjem. Ezen célból házról-házra menve 1884-ben megkezdtem az összeírást, s 1885-ben folytattam. Összeírásum szerint 1885-ben 119 olyan család, melyben mind a férj, mind a feleség református: 46 családban a férj ref. a nő más vallású. 33 családban a nő református, a férj más vallású. Férfiül 188, nő 171, fiú-gyermekek 207, leány 166. Összesen 732 volt. 1884 őszén boldogult Gönczy Pál egyházi algondnok-

TAHI KONFERENCIÁNKRÓL

„Sokat vártam, de még többet kaptam. Felsohíhatnék minden igaztanulmányt, minden esti evangélicizációt, a filmet és a délutánokat, a sok kedves, új barátot. Ilyen korban az ember mellől már elmaradnak a „regi játszótasak” – szétszóródtunk, sokan meghaltak, és íme, Isten ad új kapcsolatokat. Meleg, szeretetteljes légkör... Óh, ha az a 20 000 presbiter ezt a magatartást sugározhatná szét először a gyülekezetben, azután, mint a kovász, nagyobb területen! Hogy megváltozna a népünk, a közérkeles...”

N. N.

nak (Kálvin tér) előadtam Kőbányán szerzett tapasztalataimat, s hangsúlyoztam, hogy itt okvetlenül és pedig rövid idő alatt lelkeszről és valamely imahelyiségről kell gondoskodni.”

Szász Károly püspök, Papp Károly pesti lelkesz látva a fiatal orvos lángoló hitét úgy határozott, hogy Szabó Aladár éppen végzett segédlelkészt küldi Kőbányára. 1885 pünkösdjétől fogva már volt református istentisztelet. Igaz, hogy egy ácsmester üresen álló pajtahelyiségében. Az első istentiszteletéről így tudósítja az utókort Beretzky doktor: „Szabó Aladárnak ez alkalommal elmondott gyönyörű egyházi beszéde megtermékenyítette a megjelent hívek

vallásos buzgóságát”. (Szabó Aladár évtizedek múltán a „magyar belmisszió atyja”-ként tartották számon. Hiszen valamennyi modern missziói, lelkigondozói, szerte-szerte szolgáló munkáág szervezett elterjesztése a történelmi Magyarországon az ő nevéhez és szolgálatahoz fűződik.) Mindenesetre Szász Károly püspök kitűnő érzékel választotta ki és küldte Kőbányára a fiatal Szabó Aladárt.

Ettől fogva nemcsak a két ifjú egyházszerző életútja fonódott össze. Szolgálatuk gyümölcse: a Kőbányai református eklézsia Isten előrelátó gondoskodásának jele. A hajdanán szép szállólőről híres és üdülőként nevezetes Kőbánya (még Mária Terézia is üdült itt!) Budapest legiparosítottabb és legszennyezettebb iparvidékévé lett. Ráadásul barakokban itt telepítették le a Trianon után Erdélyből menekült hontalan tömeget.

Beretzky doktor munkája napról-napra növekedett. Húsz év múltán már tízszer annyi református lakott Kőbányán. Következésképpen betegeinek száma is megtízszereződött. Az eklézsia fejlesztése is egyre sürgetőbb lett. Mindent „és pedig rövid idő alatt” kellett megvalósítani. 1900 karácsonyára már elkészült a nagy templom és lelkeszlak. Kivult az ifúsági munka valamennyi ága. 200 férőhelyes „vasárnapi iskolák” terem épült. Létrejött diakónus és diakonissa alkalmazásával, majd később öreghonthon létesítésével a gyülekezeti szertetszolgálat. S már csiráiban ekkor formálódtak az új egyházközségek: Rákossalva, MÁV-telep, Üllői út.

Ezek önállósodását azonban már nem érthette meg Beretzky Endre. Isten hazaszóltotta őt egyháza és betegei szolgálatából. Szolgálatának társa, a „belmisszió atyja” (ekkor már ténylegesen így emlegették) Szabó Aladár búcsúztatta kőbányaiak tömege előtt,

Papp Vilmos

A PRESBITER SZOLGÁLATA

„Nem tudunk szebbet és nagyobbat mondani a presbiterről, mint azt, hogy a lelkipásztor elsőszámú segítőtársa. A lelkipásztor megbízásából és felelősségével jár el és ügyel fel, beszél és tesz jót a gyülekezetben. A presbiter a palást nélküli, szíve és szolgálata által ordinált lelkipásztor, az egyetemes papság bibliai elvének testetöltése.

A presbiteri szolgálat a múltban sajnálatosan megszűnik és egyoldalúvá lett. A téves közhit szerint a presbitérium egyetlen kötelessége az egyház anyagi, vagyoni, jogi ügyeinek igazgatása volt, s ha ezt elvégezte, betöltötte hivatását. A presbitérium azonban ennél sokkal több: az egyház anyagi és lelki életének vezető és kormányzó testülete. A presbitérium jelölés az egyház lelki életéért is, s nem hagyhatja magára a lelkipásztort. Az anyagiakról való gondoskodás csak egyik része a presbitérium munkájának. Mindenesetre nem lelkisínylendő része. Az egyház anyagi ügyeiért a presbitérium felel. Az egyház gazdasági természetű ügyei sok megfontoltságot és bölcsességet kívánnak intézőiktől s nem egy egyház szenvedett már hajótörést, számot idejében nem vető előjárói miatt. De a presbitérium nem lehet az egyház fejlődésének akadályozója, haladásának kerékkötője sem. Az egyház sokszor hittel indul egy-egy építkezésnek, új állás szervezésének s ter-

veibe beszámítja Isten segítő kegyelmét is. Ez a merni tudó, mindenkifelett pedig a maga áldozatát is beszámító hit a presbiter egyik nagy ajándéka az egyház számára. Az egyház vagyonáért még jobban felelősséget kell érezni, mint a sajátunkért, mert az szent: az Isten és a hívek tulajdona. A presbiter tudjon imádkozni is az egyház javaiért.

Az egyház anyagi ügyeit a presbitérium gyűlésein intézik. Felesküdt presbiter részt vesz a gyűléseken, törődik az egyház terheivel. A tárgyalások során magatartása őszinte és higgadt, a fegyelmezetlenség méltatlan önmagához és a gyűlés komolyságához. Még ha kisebbségben marad is véleményével, változatlan buzgósággal vesz részt az egyház építésében. Megsértődött presbiter nem lehet az egyházban. De még kevésbé lehet viszályt keltő, intrikáló presbiter. Az ilyen megérdemli, hogy éppen az egyház érdekében azonnal kitegyék a presbitérium tagjai sorából, mert lelkileg már saját maga zárta ki magát. A presbiter nem pártember: nem a pap vagy nem a nép pártján van, hanem mindig a gyülekezet pártján; viszont ha kell, a gyülekezettel szemben mindig – Krisztus pártján áll, mert ez a gyülekezet igazi érdeke.

(Részlet „A magyar református presbiter” c. füzetből, melyet dr. Domján János hajdani kollégájunk írt lelkipásztor írt, Bp., 1942.)

Délvidéki sóhaj

Jézus, ki bennünket annyira szerettél,
Dicsősséged fénylakából
Hozzánk ereszkedtél.

Irgalmad záloga köztünk a szeretet,
Szívünket ez arany láncsal
Egymáshoz kötötted.

Ketten, avagy hármán, ha együtt lehetünk,
Minden földi bajt, bánatot,
Akkor elfelejtünk.

Nembye vágó lelkünk Jézust megtalálja,
Szívünket az égi öröm
S nyugalom megszállja.

Hi törne ellenünk irigy álnoksággal,
Égjen bennünk a szeretet
Annál nagyobb lánggal.

Szeretet, barátság, ha Jézustól eredt
Még a Sátán sem tépheti
E! ezt a kötelet.

Borkó Juliánna

(„Buzgóság” címmel énekek, melyeket Isten dicsőretére, a saját és a testvéreik építésére és együttjörökdtetésére részben összegyűjtötte, részben szerkesztette a délvidéki Borkó Juliánna. Kiadta a kopási nő bibliakör, 1928. augusztus 30-án.)

KARÁCSONY VAN A SZÍVEMBEN

1. Ka - rá - csony van a szí - vem - ben mily nagy ö - röm.

Számomra is megszületett, ezt köszönöm. Én is viszek tomjént, mirhát

lá - ba e - lé. Minden kincsem az é - le - tem legyen Ó - vé.

2. Annyalokkal én is zengek halleluját, Pásztorokkal felkeresem szívem Urát, Elmondom, hogy boldog vagyok s hogy szeretem, Szállásul kínálom Néki bűnös szívem.

3. Menjünk együtt énekelve áldani Ót, Leborulva hódolattal színe előtt, Ajándékol vigyük mi is hála jelét. Karácsonyi ünnepünknek új örömét.

„A TE HÁZADHOZ VALÓ FÉLTŐ SZERETET EMÉSZT ENGEM”

Templomunk belső följújtása

Istenisztelet helyiségeink kifestése a közösség ügye és buzalmas időre szól. Kívánatos tehát, hogy ne egy ember, vagy avatlatlan néhány atyai döntésről, hanem több hozzájáruló – lehetőleg rangos belsőipész – ízlése és szakvéleménye legyen itt az irányadó! S nem utolsósorban kell kikérni és megszívlelni az Egyházi Műemlékbizottság tanácsát.

Református templomaink a belső világosság hirdetésére és kifejezésére épülnek. Ennek adja bizonyosságát a templom belsejének világossága, derűs, tiszta megjelenése. A puritán, tisztes elveknek legteljesebb kifejezése a füstölő meszelt fehér templombelső. Ez a vakító fehérre meszelt falak barátságatlan hidegséget árasztottnak. (Akárcsak a szemet farszóló-kápráztató túlvilágítás). Ilyen környezetben nem érzi magát otthonosan az örömhirt váró és megelő gyülekezet, Isten családja. Éppen ezért több kísérlet történt már arra nézve, hogy a nyomósztó ridegségű templombelső otthonosabbá, barátságosabbá tegyék. Próbálták ezt a falak színezésével, sőt finoman alkalmazott díszítéssel is. Gondoljunk csak a felső Tiszavidék, vagy Erdély kazettás mennyezetdíszítésére. Parázs vitát váltottak ki a debreceniek, amikor (a „maradandóság városán”) néhány évtizeddel ezelőtt a Kossuth utcai gót stílusú templomukat bibliai allegorikus

képzőművészettel gazdagították. Azzal érveltek, hogy a jelképes díszítések alkalmazása ellen csak akkor lehet szólni, ha azok nem művészek, nem biblikusok, vagy más felekezettel szembeeső kifejezői. És hogy az üdv történeti fogalmakat kifejező jelek, önmagukon túlmutató díszítő elemek alkalmazásával a naturalizmus kísértését is legyőzték. Ott, ahol – mint a „kálvinista Rémában” – több templom is van, talán megengedhető az ízlések közötti választhatóság, de az egytemplomú eklézsiák nem engedhetik meg maguknak az ábitartó, avagy vitás ütközéseket. Igenis: meg kell beszélni, még az állványozás előtt, milyen színűre, milyen eljárással történjenek a festés. Számot kell vetni a költségkerettel is, mert több mint kínos, ha menekülőben döbbennek rá az egyház-közösség vezetői, hogy a kivitelező vállalat csúsz alatt áll, hogy az a festékanyag, ami kellene: hiányzik, hogy nincs biztosítva a határidő, hogy a munkálat végző új ötletekkel állnak elő, stb.

Alkalomhoz illő és célserű az előkészületek során isteniszteleken, szeretetvendégségeken, gyülekezeti alkalmakon figyelembe venni a Biblia templomépítési történetét, a szenthelyek följújtásának eseteit, de egyúttal a gyakorlati kivitelezés tanulságait is.

Néhány gyakorlati szempont:

– Az egy-, vagy többszínű festés végezhető mesztfestéssel. Ebben az esetben a szokásos mesztéjbe keverik a meszáló festékpórt és így keverik ki a színt.

– Másik lehetőség az emulziós festék használata. Ekkor nem penészedő ragasztóanyaggal elegyítik a festéket. Ilyen kiváló tulajdonságú kötőanyag a hidrocelulóz. (A mi templomunk belsejének följújtásakor két méter magasságig levertek a vakolatot; utána – hogy a fa nedvességét megszüntessék – az „AEC-PUTZ 3000” nevű vakolatadalek-nyaggal vakolták be. Ezután következett a teljes festés és mázolás). – Hogy miért nem szabad a szokásos szoba-festő anyaggal templomban festeni? A válasz egyszerű: a sok ember páriáját benedvesedő falak és mennyezet – különösen szellőzetlen templom esetén – rövidesen begombásodnának. Az enyves festékek „kezelni” mennyezet menthetetlenül bepenészedik! Szellőztessék gondosan az Istent háza! (Vigyázzunk az ajtók nyitására-csukására; zivatar előtt zárjuk az ablakokat!)

Érdeklődünk olyan gyülekezetekben, ahol megfogták már a festés: hogyan vált be egy-egy ajánlott anyag, módszer – és ember.

Hegy-Füstös István

Félnek a madaraink

Ma menekülő madarat láttam.

Reggel öt óra volt. És jöttek zúgtak, dübörögtek a repülőgépek, és egy kis madár hejden keresett menedéket egy modern ház lapos teteje szélén. Nem talált helyet a ház falán. Nem fért a bádög-szegély alá. Modern világ menekülő madarai már nem találnak menedéket.

Jó lenne valakinek elmondani – én ma láttam! – a madár nem talált helyet napjának. Nem volt hová bújni. Kinek mondjam? Félnak a madaraink?

Az egész város felébredt, és mindenki a madarak félték, hanem az emberek is.

Én is félek. Reggel öt óra óta félek. Félek ezektől a hatalmas gépmadaraktól; félek a zajtól, a rakétáktól és félek az emberektől. Mindenki fél, és mindenki tudja: nincs hová bújni. Nincs menedék. Egy mástól félünk...

Gyűlölségeink gyümölcsöt teremnek. Kétségbeesetten mondogatjuk: képesek vagyunk ezt a gyönyörű világot magunk körül elpusztítani, vége lesz a madaraknak, virágoknak... Ezek halnak meg, naponta, mert mások gyűlölik őket. Milliók halnak éhen, zúg körülöttnk a világ, mint egy rakétát szállító gép, és mi menekülünk, de nincs hová. Félelmünkben, büntudatunkban kiálltani sem merünk, csak sebzett szárnyainkkal csapkodunk. Merjük hát mondani:

Uram, könyörülj rajtam, könyörülj rajtunk! Bocssás meg! Adj békességet ennek a háborgó világnak, az éhezőknek kenyert, a síróknak vigasztalást, a menekülőknak biztosságot, a foglyoknak szabadulást. A gyűlölködőket tanítsd meg szeretni. Adj fészket a madarainknak, Karácsonyt az embereknek!

Dr. Pásztor Jánosné

Népi karácsony

*Karácsonynak éjszakáján,
Jézus születése napján
örüljétek, örvendjétek,
a his Jézus megszületett.*

*Kirje, kirje, hisdedecske,
bethlehemi hercegecske,
ki miértünk sok jót tettél,
a pokoltól megmentettél.*

*Jézus ágyán nincsen paplan,
jaj, de fázik az ártatlan!
Hogy is lehetne bundája,
elvezett a báránkjája.*

*Az Alföld délvidékének kedves
karácsonyi dala a Karácsonynak
éjszakáján. Bálint Sándor fedezte fel, 1930-ban, Szeged környékén. Kirje, kirje, hisdedecske kezdetű szöveggel. Sok változata van.*

RÁKOSCSABA

Augusztus 29-én istentiszteleten emlekezett meg a csabai reformátusság a templomépítő lelkipásztor, Szánthó Géza halálának 60. évfordulójáról. Rákocsaba történetében ő nemcsak „a” református lelkész volt, hanem szélesebb ártája történetének megörökítésével az egész közösség szolgája is.

A Pest megyei Bugyi községben született 1875-ben, ősi papi család sarjának. Iskoláit Nagykőrösön, teológiai tanulmányait Ráckeven kezdte. Tápiószélen segédlelkészként indult pályája, Rákocsabára pedig 1903. szeptember 3-án került, a gyülekezet 38. lelkipásztorának. Sokoldalú lelkipásztori szolgálata idején épült fel 1904-ben a csabai református templom. Különböző tiszteleteket töltött be az egyházmegyében, helyben községi képviselő, sportköri tisztségviselő, a műkedvelők zeneköri dírtés-e volt. Irodalmi munkásságával is arandandót alkotott, magyar népdalokat gyűjtött, egyházi beszédei a debreceni levéltárban olvashatók. 1922-ben távozta meg Rákocsaba régi és újkori történetét, feltéve ezzel a koronát irodalmi munkásságára.

Házasságából két gyermek született, a korai tragikus halála igen megren-

dítette, 36 évi lelkipásztori szolgálat után, 59 éves korában húnyt el. A hajdani rákocsabai ref. temetőben helyezték „örök” nyugalomra 1933-ban. A csabai temető megszüntetése után 1979-ben a péceli református temetőbe került kisláival közös sírba.

Jelenleg a 42. lelkész (dr. Füzési Zoltán) vezetésével a presbitérium szorgalmazza, hogy a templom előtti térszerű rész – amelynek hivatalos elnevezése igazán sose volt – kaphassa meg a Szánthó Géza emlékpark elnevezést. Bizunk abban, hogy akad továbbra is valaki a hivatalos személyek között, aki nem unja meg, hogy ezt a javaslatunkat valakik mindig elhárítják, és addig viszi napirendre ezt a kérést – reméljük a nem református vallású lakosság egyetértésével és közreműködésével –, hogy egyszer e városész „filsztere” is megkapja az őt megillető tiszteletadást!

A csabai egyházközség jövőre ünneplheti a templomépítés 90. évfordulóját, s ha erre az évfordulóra a kerület vezetői nem is figyelnek fel, a közösség megteheti, s meg is teszi, hogy újabb márványpalappal szaporítsa parókiájának falát.

F. S.

ÚJÉVI IMA

Édes Atyám! Mielőtt elindulnék az újév útjára, hozzád jövök. Mielőtt az emberekkel beszélnék, te veled akarok beszélgetni. Elődbe állva alázattal ajánlom fel újévi ajándékkul szívemet! Neked ajánlom testemet, lelkemet, mert a tied, s te nálad van legjobb helyen! Neked ajánlom fel, kezeembe teszem szereteteimet, minden földi javamat. Fogadd gondviselő őrizeteibe!

Az újév első napján engedd meg, hogy megfogjam kezedet. Te is fogd meg az enyémet és add, hogy így – kéz a kézben – együtt járhasunk az egész éven át! Jöjj! Légy Királyom, Megváltóm, Barátom! Ámen.

(Az amerikai magyar reformátusok használatára kiadott Énekeskönyvből, Ligonier, 1971., negyedik kiadás)

Somogyi presbitertalálkozó
Nagykanizsán

Nagy hőseségben – amikor közrondásan a kutyát sem zavarják ki a házból jöttek egybe lelkes, meleg szívvel Somogy-megye presbiterei. Csurgó, – agybatom, – Nagykanizsa térségéből kezeik mintegy 150-en. A melegséget vendéglátó nagykanizsai gyülekezet és lelkipásztorai: Balogh Tibor biztosították. Az egyházmegye esperese: Szabó Lajos általános lelkes bibliamagyarázattal, majd Vilmos budapest-kőbányai lelkész pedig előadással szolgált.

A konferencia témája: „Presbiterek ölgálata a megváltozott helyzetben”. Egyszerű beszámolóik hangzottak el. Először az éppen telő alá került inke-

templom építkezéséről, melyet nem egészen 300 lelkes gyülekezet emel Isten dicsőségére az egykoron felrobbantott ősi templom helyén. Öröndetes hírek hangzottak a csurgói eklészia templomát építő lelkesedéséről. Elődje szintén a II. világháború áldozata lett. A csurgói gimnázium viszont az egész egyházmegye szemefénye mind az anyagi támogatást, mind a beiskolázást tekintve. Nem vár túljelentkezés tapasztalható, mert a somogyi és más dunántúli szülőik nagy szellemi gyarapodást kívánnak biztosítani gyermekeiknek.

Gondok is akadnak. Aggasztó a lelkészhiány. Hívják és várják Somogyba a végzős teológiai hallgatókat! Nagyjelentőségű szolgálati és missziói terület mindazoknak, akik Isten országában nagyot és szépet akarnak tenni. Olyanokat várnak, akik minden tekintetben „újdosságra vezérő kalauzok, és nagylátókörü lelki és társadalmi vezetők tudnak lenni.” A somogyi presbiterek már a lelki tavaszra készülnek!

P. V.

ÜZENET PRESBITÉRIUMAINKHOZ

Isten iránti hálával vettünk részt azon a presbitéri konferencián, melyet 1993. október 30-án, a gyulai református egyházközösség gyülekezetéi termében tartottak a hollandiai Szabad Református Egyház és a MRE Békési és Csongrádi Egyházmezejé presbitereinek és lelkeszeinek részvételével. A konferenciát közösköztötte *de Poesay Gábor* polgármester, testvéri üdvözlőletet mondott *Nagy Ferenc József* tárcsénékeli miniszter, a Presbitéri Szövetség elnöke. *Bolla Tibor*, a Presbitéri Szövetség főtitkára előadást tartott. Holland és magyar előadók bibliai, szociálteológiai, gyülekezeti, egyházi, közéleti szempontból világították meg a főemlét: „*Krisztus tanítványai a világban*”, amit a jelenlévő mintegy 200 résztvevő nagy érdeklődéssel hallgatott és vitatott meg.

A konferencián nyert lelki és közérdeklődésre számot tartó tanításokat üzenetben foglaljuk össze, amit ezennel egyházmegyénk, illetve egész egyházunk gyülekezeteinek presbitériumai elé terjesztünk, s kérjük: üzenetünk tartalmát egyénileg gondolják át és közösséggel vitassák meg – Isten dicsőségére és gyülekezeteink épülésére.

A Szentírás üzenetére figyelve (Ján 17,14–17, 2Móz 18,21, Ef 4,11, 1Pét 5,2–3, Ján 17,18–19) tisztázódott számunkra, hogy presbitéri szolgálataink részesedés Krisztus pásztori szolgálatában, a nekünk jutott kegyelmi, lelki ajándékok szerint. Magunkat is megszólítva és elkötelezve érezzük, hívunk fel titeket arra, hogy

☞ megkülönböztetett gondallal neveljétek gyermekeiteket, unokáitokat a keresztyén, református hitben, gondot viselvén magatokra és a rátok bízottakra, az ifjúság, egyházunk élő jövődjéért hitbeli, lelki-testi, erkölcsi nevelésére, egészségére;

☞ a gyülekezeti presbitéri szolgálat hatékonyabbá tétele érdekében indítványozzuk a fizikai és lelki munka egyenlő teherviselés mértéke szerinti felosztását magatok között, ezzel is példát adván a minket körülvevő világnak;

☞ hazánkért, magyar népünkért – határon innen és túl – a történelem Ura előtti felelős szöszlára és cselekvésre bizdítunk titeket, református elénk ama tanítása szerint, mellyel vallottátok egyházban és hazában „semmit rólunk – nélkülünk!”. Hitbeli, történelmi és kulturális értékeink tudatában ajánljuk fel magunkat (ön)-kritikus szövetségesül közéletünk tisztaságának és tisztességének megőrzésére.

Köszönetünket nyilvánítjuk a vendéglátó eklézsiának, *Kádár Ferenc*, *Nagy László* eszpereseknek, *Kádár Péter* lelkipásztornak, valamint a holland (*de R. H. Brommer*, *K. Jäger*) és a magyar (*Papp Vilmos*, *Bölcskei Gusztáv*) előadóknak. Egyöntetűen kérjük üzenetünk nyilvánosságára hozatalát egyházi sajtótok segítségével.

Gyula, 1993. október 30.

Soli Deo Gloria!

A konferencia résztvevői

Hideg téli éjjelen...

*Hideg téli éjjelen
Csendesség van kint és bent.
Hallgatom az óra kettyegését,
Szüleimnek lassú lélegzését.*

*Mily nagyon szeretsz Istenem,
Hála tölti be a szívem,
Jóságod körülvesz engem,
S benne hűséged szemlélem.*

*Köszönöm szüleimet,
Védő szeretetüket,
Értem égő, gyertya életüket,
S kegyelmed, mely
megőrizte őket.*

*Köszönöm otthonom,
Mely védelem, oltalom,
Napi hajóutam hőkötője,
Titkos élményeim őrzője.*

*Hideg téli éjjelen,
Csendesség van kint és bent.
Köszönöm, hogy az vagy, aki
voltál,
Őrök hűség, Szeretet, Valóság.*

**Kiss Andrásné
Polányi Magdolna**

A Magyar Cserkészcsapatok Szövetségéről (IV.)

Maradjunk a magunk református portáján. En ugyan nem tartozom a nosztalgizálók közé semmilyen szempontból, tehát szívesen vállalom új elnevezéseket is, ha szükség van rájuk, vagy a közvélemény, a közhangulat feléjük hajlik inkább; de a mai református ifjúság szervezeteiként szívesen látanám pl. a nagy múltú Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) és a Söli Deo Gloria (SDG) központjainak és alapszervezeteinek újra való meggyökeresítését és országos felvirágoztatását. Ha ez megtörténne, akkor ezek az egyesületek nevével együtt hoznák múltjuk legszebb hagyományait is.

Ahogy a testi, értelmi és érzelmi nevelésből is kivette és kivéső részlet a maga módszereit szerni jérva a cserkészlet, ugyanúgy természetesen ad helyet (kiindulásokon, táborban) a hitélet elmélyítését szolgáló alkalmaknak, sőt, ilyeneket maga is szervez (lehetős munkaközösség terelékenység. Szövetségünkben). De semmi esetre sem akarjuk

„feleslegessé tenni” hitbuzgalmi egyesületeinket, nem akar a helyükbe lépni.

Nincs persze semmi akadály annak, hogy iskolai, üzemi, lakótelepi stb. cserkészcsapatok mellett – akárcsak régen – ma is alakuljanak (alakulnak is) *gyülekezeti cserkészcsapatok*. Ezek nyilván a jellemzővel cserkészletekben is több alkalmat keresnek és találhatnak a hitbeli megerősítésre, mint a világi szervezésű csapatok. De hiszen ebben is a csapatok autonómiaja nyilván meg. A nem gyülekezeti cserkészcsapatok számára azonban nem lehet szigorúbb követelményt felállítanunk, mint amelyet a cserkész világmozgalom kitűzött. E nagyon népszerű, világszerte elterjedt ifjúsági mozgalom ebben a vonatkozásban azt mondja: „A cserkészlet közelettsége, hogy a cserkész keresse az élet lelki értékeit (spiritual value) az anyagi világ fölött (beyond the material world)”.
Ha olyan cserkészvezető, vagy akár fiatal cserkész kerül egy csapatba, aki alázatosan beismeri az apostollal, hogy „akaratom van ugyan a jóra, de hogy azt véghez vigyem, nem

tehetem”; aki *felismeri*, hogy „mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít”; és aki *elismeri*, hogy „nem azé, aki akarja, sem nem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené”, az „világi” csapatban is hitvallást tesz arról cserkészársai előtt, hogy „kegyelemből tartott meg hit által”. Ezt azonban megkövetelnünk minden cserkészvezetőtől a magyar cserkészletben sem lehet, ha nem akarjuk elszigetelni mozgalmunkat. Hitben első protestáns cserkészlet ezért hozták létre a magyar mozgalom belül valaha az Ielthys-munkaközösséget, amelyet a Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége is felújított mindjárt megalakulása után 1989-ben, hiva sorainkba mindazokat, akik a cserkészlet körében is hirdetni akarják hitüket. Így válhat a magyar cserkészlet református egyházunk missziós terelötévé, a cserkészlet is misszióvá. De erre senkit sem lehet kötelezni, hiszen a hit Isten kegyelmi ajándéka.

Dr. Bodolay Géza

SZAVAZZUNK?... - SZAVAZZUNK!!

SZERKESZTŐSÉGÜNK ÁLLÁSFOGLALÁSA

A „Presbíter” októberi számában megjelent „Egy asszonytestvér” levele. Ismerősei – tudván azt, hogy ő presbíter, s mint ilyen a település megbecsült személyisége – a majdani politikai választásokra nézve kértek tőle tanácsot. Mit is tanácsolhatna? Szerkesztőségünk tagjai legutóbbi ülésükön megvitaták a felvetett kérdést, s úgy döntöttek: következő számainkban rendszeresen közlünk cikkeket, melyek hitünkéből fakadóan kívánnak segítséget, eligazodáshoz szempontokat nyújtani. Álláspontunk szerint szavazni alapvető keresztyén kötelesség, felelősségünk bizonyítása!

A Biblia a szó legszorosabb értelmében politikai mű. A világteremtő és világkormányzó Isten munkájának krónikája és programja. A politikára nézve is „hitünk és életünk egyetlen zsinórvérte.” Klasszikus útmutatása, sőt parancsa ez: „Jöjjeztek a város jölelén... és könyörögjétek érte az Úrnak, mert annak jöleléte lesz a ti jölelétetek” (Jeremiás 29,7). Ebből következik:

1. A keresztyén ember hivatása a közösséggel való imádság és szolgálat. (A diktátornak templontrombolással kezdtek munkájukat, mert rettegtek a hívők imáit...).

2. A politika – szószent: „a város (polis) javáért történő fáradozás – nem üres szószátyárkodás, hanem mindenekelőtt áldozatos munka (politika). Ez minden keresztyén ember hivatása.

3. Ezen belül a szavazás úján történő választás nem hatalomelosztás(!), hanem a közszolgálat megosztása. Ennek jó és hűséges gyakorlása érdekében akár „sajtó zavartalról is le kell szállania” a keresztyéneknek.

4. A közszolgálatra vállalkozók tömörülhetnek különböző szerveződésekbe. Amde veszélyes tendenciát észlelünk akkor, ha bizonyos „szalámi-taktika” alkalmazásával azonos tucatjait hozzáik létre. Ilyenkor meggyengül és megzavarodik a társadalmi gondolkodás és felelősséggyakorlás. Ez tönkíti ki a levélrózsa sorából is. Tehát már jóval a választás előtt „választanunk” kell.

Mindenekelőtt nem személyekben, s magukat így, vagy úgy kellett pártokban kell gondolkodni, hanem magyar népünk ezeregszáz éves történelmében, gondjaiban és feladataiban.

5. Kire és mire szavazzunk – s kire nem?

Mint Krisztus-követők azokra szavazzunk, akik közvetlenül, vagy közvetve Jézus Krisztus szándékainak felelnek meg. Ezeket így foglalta össze Megváltóunk – s ezzel egy új világkorszakot vezetett be: „Szeresd az Urat, a te Istenedet, teljes szívedből, – minden erődből... és felebarátodat, mint magadat” (Lukács 10,27kk.).

Nem szavazzunk azokra, akik a kettős parancsokat valamelyik részének nem felelnek meg. Olyanokra, akik ideológiai, hatalmi, gazdasági célokat akár Isten törvénye fölé, akár az emberi méltóság elé helyeznek.

Nem szavazzunk hangos szavakra, szípkorkázó ígéretekre. (Ígéri csak a koldus nem tud...) Mindig – az eddigi – tetteket mérlegeljük.

Nem szavazzunk azokra, akik az eddigi 45 év során akármilyen indoklással (a „kettős nevelés”, a semleges iskola, az autonóm döntés hazug jelszavaival) elleneztek, akadályozták gyermekeink hittanoktatását.

Nem szavazzunk azokra, akik bármilyen szöveget, tettek elrabolt egyházi iskolánk helyreállítását ellen.

Nem szavazzunk azokra, akik – bár lelkiismereti szabadságról beszélnek, de az egyház szolgálatának anyagi alapjait próbálják szétzilálni.

Nem szavazzunk azokra, akik az egyházat a „gettósított” templom négy fala közé akarják zárni és társadalmi szolgálatát akadályozzák. („Papok vissza a templomba!”)

Eleve gyanúsunk kell tekinteni minden liberális, ateista, materialista előjeld „keresztyén tagozatot”.

Nem szavazzunk azokra, akik belátva, hogy gumibotokkal nem lehet a keresztyén hitet megemmisíteni, az „eszmék szabad áramlása” érve alatt Lévol-Keletről és a „vadnyugatról” importálnak „vallásokat” annak érdekében, hogy lekossák a kimerültek a törfélmény keresztyén egyházakat, melyek egyik derék fia így imádkozott: „Isten áldd meg a magyart...!” A keresztyénység Magyarországon egy évezreden át, – s a jövőben is – a valóságos nemzetmegmentő erő.

6. Végül, – de nem utolsósorban – a keresztyén ember: értékmegőrző! Vallja: „Ősíték lite: a jövő reménye!”, Őrzi a Szentírás 3000 éves törvényeit, Őrzi Jézus Krisztus 2000 éves kegyelmi ajándékait, Őrzi magyar népünk ezeréves értékeit. Ebben az évszázadban különböző idegen ideológikus erők „kísérleti nyúl”-nak tekintették népünket. A „kísérletek” mindig katasztrófával végződtek. Nem akarunk szélsőséges ígérelgők alanyai lenni. Keresztyén értékeinket akarjuk őrizni és ezek alapján boldogulni.

A szerkesztőség

A hívő ember és a politika • Holland-magyar tanácskozás

Közeltek

Az utóbbi két évtizedben jelentősen megnőtt a közúti forgalom, ami a környezet-szennyezés, a zajártalom és a balesetek számának ugrásszerű emelkedéséhez, forgalmi dugók rendszeres kialakulásához vezetett. Az Európai Közösség országai ezért előnyben kívánják részesíteni a vasúti és vízi szállítást és közlekedést.

Keresztyén szemszögből súlyos terhe az ágazatnak a balesetek magas aránya; ma az EK országokban évente 50 000-nál több a balesetben elhunyt és 1,5 millióra a sérültek száma.

Az európai integráció a közlekedésben új jelenségeket vetett felszínre, mint pl. az országok közötti ingázás, a nemzetközi bűnözés ugrásszerű növekedése. Ezek a körülmények is alaptanulmányi téma, hogy a határok eltörlése messze nem idősebb Európában, hiszen az oktatás, a szociális gondoskodás, a nyelv, a vallási és kulturális azonosság megőrzése a kormányok részéről csak így lehetséges.

Magyarországon a közlekedés közútra terelődését még a nagyvállalatok megszűnése ill. szétdarabolódása, a kisvállalkozások elszaporodása is segít.

A munkaerőpiac két kérdésnek szentelt különös figyelmet:

- a közlekedési figyelem és
- a közlekedési sztrájkok kérdéseinek.

Az első kérdéskör elemzése elvezetett az ember téves hatalomtudatának a kérdéséhez, ami ellen hatékony iskolai oktatással, a közlekedésszabványok tárgyú feltételeinek javításával és a felelősségtudat javításával lehet küzdeni.

A sztrájk kérdésében – felidézve a hírhedt taxis blokádot mindenkit sőtöt következményeit – olyan állásfoglalás született, hogy megfelelő semleges fórumokat kell biztosítani az érdekegyeztetéshez, és ha a tárgyalások ezeken a fórumokon végleg eredménytelenek, úgy megengedett a sztrájk, de az úgy kell irányítani, hogy annak kihatásai lehetőleg ne lépjenek túl a munkaadók érdekkörét.

Holland vendégünkkel folytatott eszmecsereink sok érdekes tanulsággal szolgált számunkra és reméljük, hogy nem volt udvariasági frízis, amikor úgy nyilatkoztak, hogy ők is sokat tanultak Magyarországon. Reményünk szerint a tanácskozások jövőre folytatódni fognak.

Szilágyi Sándor
presbíter

„NEM TISZTSÉG, HANEM SZOLGÁLAT”

Körzeti presbiteri konferencia Vértessalján

Ez a gondolat fogalmazódott meg és erősödött mindjobban november 6-án, szombat délután Seregélyesen a Kultúrház nagytermében, amelyet megtöltött a Vértessaljai Egyházmegye Déli Körzetének Presbiteri Konferenciája. A Körzet elnöke ide hívta a régióhoz tartozó tíz gyülekezet presbiteri küldöttjeit.

A konferenciát Szabó Péter esperes rövid áhítata nyitotta meg, aki a III. Móz. 3. fejezete alapján az Istennek szentelt hálaáldozatról szentelt, kifejezve Isten parancsát, Aki ilyen állandó, jóillatú hálaáldozatként kéri életünket az Ő dicsőségére.

A konferenciát vendégül látó seregélyesi gyülekezet fiataljai építettek bennünket versmondásokkal, énekükkel, színpadi előadásokkal. Mika Waltari: Az Ország titka c. regényéből színpadra átirított darabot adtak elő lelkészünkjük, Zsubrinszkyné Kenessey Margit rendezésében. A színpadi szöveget is ő írta, és nagy sikerrel mutatták be az ideai püspöklátogatást megelőző délutánon, majd a TV „Örömhír” című műsorának keretében is. Most a Presbiteri Konferenciát gyönyörködtette és tanította korhű öltözékben és színpaddal a kontinens fiatalok színjátszó csoportja. Előadásuk végső kicsengése ez volt: „Az Ország titka: a szeretet”. Ezért érdemes újra kelni, minden akadályt félretenni és másokat erre hívni. Igazi ádventi örömhír volt ez!

Öröm volt látni, hogy a presbiteriumok küldöttei között már női presbiteriek is voltak az ezüsthajú atyák mellett fiatalok, akik át tudják venni a szolgálat terhét. Az ifjúság lendülete vette körül a jelenlévőket. Gitáros ének, szavatelatka, a hantosi „Giice” citerazenekear barokk-dalokat előadó együttese, csángó és magyar népdalok bemutatása bekapcsolt bennünket a magyar múlt kultúrértékeibe, Istent hívó és kereső keserű sorsába.

Magyary Béla bicskei presbiter, egyházmegyei számvevő bibliai

alapvetését adta a presbiteri tisztnek és szolgálatnak az ApC. 20,28. verse alapján: „Viseljétek gondot magotokra és az egész nyádra, amelyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett...” – Felvázolta azt, amit Isten elvár szolgálótól, így a presbiterektől is. Legyen hívó, imádkozó, Igeolvasó magán-, és családi élete.

Ennek megerősítését szolgálta Komács Béla bicskei presbiter hozzászólása, aki a gyülekezet presbiter 20 éve, és másodgondnoka jelenleg. (Előadásából részleteket közlünk.)

TAJAI KONFERENCIÁNKRÓL

„Az előadások színvonalasak, időszereznek, tárgyilagosak. A hozzászólások csökkentik azok lelki mélységét. Több személyes bizonyosságtétel és több közös imádság lett volna szükséges”.

Szlovákia két küldötte

Nagy érdeklődéssel kísért előadást tartott Békési Lajos lelképásztor, a „Presbiter” c. lap főszerkesztője „A presbiter közéleti szolgálata” címmel. Szólt a közösségi szolgálat bibliai összefüggéseiről, a város jólétén való munkálkodás kötelezettségéről, az Isten- és emberszolgálat elválaszthatatlanságáról, a jót cselekvés elmulasztásának bűnéről (vö. Jer. 29,7; Mát. 22,21; Jak. 4,17.). A református államszemléletéről, melynek lényege: Isten dicsőségének szolgálata a világ, a történelem színpadán, a közéletben is. A sajátosan kálvini elvből: Krisztus hármas tisztéből (pap, próféta, király) következnek küldetésünk feladatai. A népert való közbenjáró könyörgés mai helyzetünkben, nyilvánosan és egyénileg, ez papi szolgálatunk, minden presbiteré. Az igazság megjelenése, az igen-igen, nem-nem tiszta beszéde a prófétai szolgálatban való részesedésünk. Királyi feladatunk pedig az önuralom, az önmérséklet, a korszerű puritanizmus gyakorlása. A

kálvini ember önkormányzati, felelős magatartását, gazdatudatát újra kell ébreszteni, táplálni az Igével, mert ezek legnemesebb közjogi, közéleti hagyományaink részét alkotják. A nemzet tudat és a nemzeti önbecsülés újjáépítésében a magyar reformátusságnak sorsdöntő feladata van. Ezt szolgálhatják a visszakapott iskolák, a tervezett egyetemes magyar református világszínzat, de minden presbiteri ülés, istentisztelet, minden Biblia-olvasás is. Közéleti magatartásunk alapállása: A református ember nem jobboldali, nem baloldali, nem középutas. A református ember naponta visszapillant a Golgotára, felemeli tekintetét az Úrra, s előretekint, mert várja a visszatérő Úr Jézus Krisztust. S közben istentiszteletként végzi munkáját, teszi a dolgát – házában, hazájában, egyházában”.

Az előadáshoz Bartos György kálvizi polgármester, a mezőföldi ref. egyházmegye tanácsbírája és építési előadója szólt hozzá, gyakorlati példákon mutatva ki munkánk fontosságát. Hangsúlyozta a szomszédos egyházmegyék gyülekezeteinek, presbiteri találkozójának szükségességét, hogy a közigazgatási határok ne válasszanak el egy tájegységben belül egy közösséghez tartozókat. Ezért is orol ennek az alkalomnak, ahol megindulhat az együttgondolkodás, amelynek a múltban már voltak szép példái.

A konferencia Unger Károly egyházmegyei gondnok, zsinati képviselő evangélikációjával ért véget. I. Pét. 5,1–4. verse alapján hangsúlyozta: a presbiter olyan ember, aki találkozott Jézus Krisztussal, szenvedésének, feltámadásának tanúja, a gyülekezet példaképe. Azért könyörögjünk, hogy ilyené lehessünk.

Thóth Sándor
lelkészkeri elnök

SZÖVETSÉGÜNK ÉLETÉBŐL

☞ JÚNIUS

5. Kisgyőrben volt a Borsodi Egyházmegye presbiterei részére presbiteri konferencia. Igét hirdetett *dr. Mészáros István* püspök. Köszöntést mondott *Horváth Barna* esperes.

Előadást tartott: *dr. Bodnár Ákos* főgondnok és *Balla Tibor* főtitkár. A helyi gyülekezet meleg ebéddel, üdítővel szolgált a jelenlévőknek.

12. Kisvárdán volt a Szabolcs-Beregi Egyházmegye presbiteri konferenciája. A konferenciát *Csiszár Ákos* esperes szervezte és vezette. Előadással *Nagy Ferenc József* elnök, *Balla Tibor* és *Balla László* szolgáltak. A csendesnapot két énekkar szolgálata tette emlékezetessé.

19. Maklárán szolgált a presbiteri csendesnapon a főtitkár.

22. A Ráday Kollégiumba hívtuk szolgálati megbeszélésre az egyházkerületek missziói előadót és a Zsinati missziói osztályvezetőit. Közös állásfoglalásunk volt, hogy lapunk jusson el minden gyülekezetbe. 1994 évről javasoltuk, hogy a missziói munkatervekbe vegyék be valamennyi egyházmegyébe a presbiteri vagy gondnoki konferenciákat is.

☞ JÚLIUS

6–7–8. Magyar Református Világszövetség elnökségének és választmányának ülése, melyen főtitkárunk, *dr. Török István* és *Szilágyi Sándor* testvérünk vett részt.

☞ AUGUSZTUS

20–21. Kolozsváron volt az Erdélyi Egyházkerület gondnoki konferenciája, melyen az anyaországból *dr. Bodnár Ákos*, *Szabó Dániel* főgondnok, *Kovács Mihály* lelkipásztor és a főtitkár is szolgált.

22. Szárszón a Református Értelmiségi találkozóon vett részt a főtitkár.

☞ SZEPTEMBER

4. Kenderesen vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó újratemetésén vett részt *Nagy Ferenc József* és *Balla Tibor*.

10–11. Holland–Magyar tanácskozás volt „A hívő ember és a politika” címmel, melyen több testvérünk részt vett. Erről *Szilágyi Sándor* a Bp.–Déli Egyházmegye gondnoka írt ismertetőt a Presbiter 93/5. és 6. számában.

15. A PRESBITER szerkesztőbizottsága ülésezett, ahol értékelték az újság szerepét Szövetségünk életében és meghatározták a jövőbeni célkitűzéseket.

18. Komárnóban (Szlovákia) volt a Calvin J. Teológiai Intézet tanévnyitó ünnepe, melyre *Csikai Miklós* zsinati osztályvezetővel, *Szabó Dániel* főgondnokkal együtt a főtitkár is meghívta. Meghatódott szívvel hallgattuk az első évesek fogadalomtételét, Isten áldása legyen a történelmi falak között tanuló leendő szolgatársakon és tanáraikon!

27.–október 3. Nemzetközi Presbiteri Konferencia, melyről *Pál Jenő* írt beszámolót a Presbiter 1993/5. számában.

☞ OKTÓBER

9. Az Emmaus házban volt a Bács-Kiskunsági Egyházmegye gondnokainak konferenciája, ahol a főtitkár a presbiterek közéleti felelősségéről tartott előadást.

30. Cserépfaluban volt az Egervölgyi Egyházmegye presbiteri konferenciája, ahol *Nagy Ferenc József* elnök és a főtitkár tartottak előadást. Itt alakult meg szövetségünk egyházmegyei területi szervezete is. Áldást kérünk a helyi szervezet tisztviselőinek életére és jövőbeli szolgálatára!

30. Gyulán holland–magyar presbiteri találkozó volt a Csongrádi és a Békési Egyházmegye presbitereinek részvételével. A találkozó nyilatkozatot fogadott el, melyet a PRESBITER mostani számában közlünk.

Szolgálatokat végeztek holland részről: *dr. R. H. Bremmer* lelkipásztor (Enschede), *K. Jager* tanulmányi munkatárs (Zwolle). Magyar részről: *Bölcskei Gusztáv* teol. professzor (Debrecen), *Nagy László* és *Kádár Ferenc* esperesek. Köszöntőt mondott: *dr. Pocsay Gábor* Gyula város polgármestere.

Szövetségünk részéről: *Nagy Ferenc József* elnök, *Békefi Lajos* lelkipásztor, főszerkesztő és *Balla Tibor* főtitkár.

30. Csákerényben is volt presbiteri csendesnap, ahol a Mezőföldi Egyházmegye presbiterei vettek részt. Szövetségünk *Bázdás János* testvérünk képviselte.

☞ NOVEMBER

6. Seregélyesen volt a Vértessaljai Egyházmegye déli részének presbiteri csendesnapja, ahol Szövetségünket *Békefi Lajos* lelkipásztor, lapunk főszerkesztője képviselte és előadással szolgált.

6. Elindult Szövetségünk *bibliaközlője*. Előadásokra *Papp Vilmos* és *dr. Füzesi Zoltán* lelkipásztorok mellett több testvérünket kérjük fel. A következő foglalkozás december 4-én volt a Kálvin tér 7. II. emeleti ETL teremben.

15. Makón volt a Csongrádi Egyházmegye presbiteri konferenciája, ahol kiemelkedően jó előadást tartott *dr. Veress László* Tiszántúli Területi Szervezetünk ügyvezető elnöke. Szolgáltak még *Kéki Imre* helybeli lelkipásztor, *Kádár Ferenc* esperes, *Vándor Gyula* és a főtitkár. Itt is megalakult szövetségünk egyházmegyei szervezete.

20. Fóton volt az Észak–Pesti Egyházmegye presbiteri csendesnapja, ahol a szolgálatokat *Végh Tamás* helybeli lelkipásztor, *Füle Lajos*, *Barátossy Jenő*, *Fónagy Miklós* esperes és a főtitkár végezte. Itt is megalakult Szövetségünk egyházmegyei szervezete.

21. Deregnyn (a Felvidéken) az Ungi Református Egyházmegye Tanulmányi Körpontjában volt presbiteri és pedagógus csendesnap, ahol *dr. Hegeđus Loránt* püspök és a főtitkár szolgált.

KÖZÉLETI KONFERENCIA BALATONFÜREDEN

A Mezőföldi Református Egyházmegye rendezésében október 17-20. között került sor arra a közéleti kérdésekkel foglalkozó konferenciára, melyen gyülekezeti tagok és lelkészek vettek részt. A balatonfüredi Siliom nevű egyházközségi konferenciateremben tartott rendezvényen hazai előadók mellett jelen volt Hollandiából W. Eikelboom, hollandiai keresztyén párt, a CDA politikai iskolájának igazgatója. A keresztyén ember közéleti felelősségéről különböző szempontból szövegezték az előadók: Zsebők Lajos MDF-es országgyűlési képviselő, *Bevátóay János*, a Keresztyén Vállalkozói Kamara tagja, református egyházközségi tanácsadó, dr. *Tókéczky László* történész.

A rendező egyházmegye elnöksége nevében P. Tóthné Szakács Zita lelkész és Gönczöl Sándor református lelkész köszöntötte a KDNP Protestáns Műhelye köztük megjelent és beszámolóval, előadással szolgáló tagjait, így: Lukács Miklós államtitkárt, elnököt, Békefi Lajos református lelkész, főtitkár, Kádár Péter református lelkész, országgyűlési képviselő, Turmay Béla evangélikus presbitert, akik egyben a PM alelnökei.

A maga nemében példás kezdeményezéssel sok izgalmas kérdést vetettek

fel, kezdve a hit és politika viszonyán, az elkövetkező választások esélyeinek latolgatásán át a magyar protestantizmus politikai hagyományainak tudatosságán (nemzetudat-ápolás, önkormányzati függetlenség, felelős döntéshozatal, takarékos-önmérseklő gazdaság szemlélet, a parasztság gazdatudatának újra-élesztése, erősítése stb.) keresztül a bibliai etika átgondolásáig, a keresztyén felelősség kockázatvállaló nagykorúságáig, ami nem szorul külső vezetésre, világnézeti mankóra, „ideológiára”. Megvitatták a protestánsok politikai együttműködésének esélyeit a római katolikus testvérekkel és honfitársaikkal, akár a KDNP, vagy a Protestáns Műhely szimpatizánsaiként, akár más, koalíciós párt keresztyéndemokrata csoportosulásának tagjaiként. Ez a konferencia is megerősítette azt az elszántságot, hogy következetesen keresnünk kell a hazai protestantizmus számára a klasszikus keresztyén értékek nyomvonalán megvalósítható politikai együttműködést katolikus és más felekezeti honfitársaikkal. Ennek megtalálása és hatékony működtetése nemzeti közérdek...

ÁLDÁSKIVÁNAS ÚJÉVRE

*Áldó hatalmak o'talmába rejtve
Csak várjuk békén mindazt,
ami jó.*

*Mert Isten őriz híven
reggel, este,
Ő hű lesz, bármit hozzon
a jövő.*

*Ha győtri, bántja szfvünket
a régi,
És múlt napoknak terhe
ránk szakad,
Megrettent lelkünk
vigasztalást kéri,
Mít nekünk szerzett,
Atyánk, szent Fiaid.*

*S ha szenvedések kelyhét
adod inni,
Mely színig töltött, keserű
s nehéz,*

*Té segíts békén, hálával
elvenni,
Hísz áldtvá nyújtja hű
atyai kéz!*

*És ha az úton örömet adsz
nekünk,
Ha szép napod ragyogva
ránk nevet,
Bíztasson, intsen sok nehéz
emlékünk,
Hogy életünket szenteljük
neked!*

*A csend köröttünk mélyen
szerteárad,
Hadd halljuk azt a tiszta
éneket,
Amely betölti rejtett, szép
világod,
Hol téged dicsér minden
gyermeked!*

Dietrich Bonhoeffer

FIGYELEM!

AZ APOSTOLI HITVALLÁS VIDEÓN!

A Magyar Televízióban az elmúlt esztendő során júliustól-augusztusig szombatonként képernyőre vitt 13x8 perces feldolgozás egy videószalagon megvásárolható a Televízióonál vagy a Zsinati Iroda Missziói Osztályán 1200,- Ft + ÁFA áron (1146 Budapest, Abonyi u. 21. MISSZIÓI OSZTÁLY).

A 104 perces videóanyag felvételei a Kunszentmiklósi Református Gimnázium diákjaival és hívő emberek bizonygatólevelével, a Heidelbergi Káté feldolgozásával készültek.

Bizonytal sokan találkoznak manapság ezzel a kérdéssel: Hiszel-e Istenben? A pozitív válasz után azonban egy nehezebb kérdés következik: Kicsoda az az Isten, akiben hiszel? Vagyis: Mit hiszel róla? – A legtöbb válaszadó ebben a nehéz helyzetben keresgéli a választ és nem is gondol arra, hogy az APOSTOLI HITVALLÁS megadja a keresztyén emberek legszűkebben megfogalmazott pontos választ.

Martinidesz László TV-filmrendezővel együtt arra törekedtünk az anyag elkészítése során, hogy gazdag segítőanyagot adjunk vallomásokban, versekben, képi illusztrációkban és dallamvilágban mindazok számára, akik a kérdezőknek választ kívánnak adni.

A dallamokat *Kobzos Kis Tamás*, a verseket *M. Karácsonyi Violetta*, a katekézist *Ablonczy Kálmán* adta. Az egyenként 8 perces témafeldolgozás alkalmas hitoktatási segédanyagként való használatra.

Ablonczy Zsolt
osztályvezető
Missziói Osztály

Mit látunk az ő világosságában?

„Én világossággal jöttem e világra, hogy senki ne maradjon a sötétségben, aki énennem hisz” (Ján 12,46).

A „szentséges éj” sötétségét beragyogta az Úr dicsősége. Ez ragyogta körül a bethlehemi pásztorokat is, Jézus születése volt a világ fényben feltűrdöklő hajnala. Az új kezdet. Az Ő világosságában derül fény

1. saját állapotunkra: Jézus Igéje fel-fedi előttünk saját esendőségünket, a bűnök mély vermét, melyben fogva vagyunk;

2. élő Istenünkre: Jézus Igéje feltárja előttünk mennyei Atyánk végtelen szeretetét, melynek lényege az odaadás. Szeretlemből adta az elveszett világ üdvösségére, megtalálására és hazavitelére Szent Fiát;

3. az emberiség történetére: Jézus Igéje mutat rá arra, hogy a történelem nem véletlenek láncolata pusztán, nem céltalan hanyóadás ide-oda, nem véráldozatot követelő hatalmak és zsarnokok rémtörténete, a bestiális ember szomorú-története; hanem ennél sokkal több: Isten Országának regnálása, a célbajuttató, üdvözítő isteni akarat érvényre jutásának felségterülete, minden bűnön, történelmi vaqabetűn keresztül a beteljesülés felé haladó üdvözítés története. A bölcső és a kereszt fáján át a húsvéti feltámadásos teny aradása felé menetelésünk ígéréte;

4. az egyéni élettörténetekre: Jézus Igéje győz meg minket arról, hogy Atyánk Igéjében, a Lélek által vezet minket az örökkévalóság ösvényén, s bizonyosak lehetünk afelől, hogy „termékeny és terméketlen esztendők, étel és ital, egészség és betegség, gazdagság és szegénység, szóval minden, nem történetesen, hanem az Ő atyai kezéből jő” (Heid. Káté 27. felelete), s a Júdások, Kafajások, a közkönséges tömeg, a via dolorosák és Gecsemáné-kertjeink is üdvösségünket szolgálják. Mert Ő a rosszat is javunkra fordítja. Drága karácsonyi ajándék Urunk világosságában ezt meglátni, hálisan elfogadni, s ebben a hitben tovább élni és szolgálni.

B. L.

A presbiter könyvespolcára ajánljuk!

1. **H. Jagersma: Izráel története.** Fordította Czani Péter. Két kötet:

1. Az ószövetségi korban.
2. Nagy Sándortól Bar Kochbáig.
Ára: 400,- Ft (könyvkereskedésben: 470,- Ft)

2. **Jakob van Bruggen: Krisztus élete a földön.** Fordította: Czani Péter. A könyv Jézus életét mondja el a négy evangélium alapján.

Kitér a nehezebben érthető helyekre, megelevenedik előttünk Krisztus földi pályafutása. Ahol szükséges, tudományos alaposággal elemzi a Keresztelő Jánosra, vagy Jézusra vonatkozó, Biblián kívüli szövegeket. E helyeken elmélyült olvasást igényel, de minden bibliaolvasó ember számára érthető.

Ára: Füzve 300,- Ft

3. **Református Presbiterok útmutatója**

Ára: 50,- Ft

4. **Dr. C. van der Waal: Sola Scriptura.**

Kutassátok az írásokat.

A szerző arra buzdít, hogy a Szentírás egyes helyeit vessük össze a Szentírás más helyeivel, hogy úgy jobban megérthessük az isteni üdvterv felépítését.

I–II–III–IV és VII. fejezet kapható.

Ára: 80,- Ft/füzet.

5. **Dr. Fekete Péter: „A Jehova tanúi” szektájának ismertetése és bibliai kritikája.**

Ára: 50,- Ft

6. **Jakob van Bruggen: A thesszalonikabeli gyülekezethez írt levelek.**

Vázlatok a Biblia tanulmányozásához

Ára: 30,- Ft

7. **Jakob van Bruggen: Hegyi beszéd.**

Keresztyén útikalauz.

Ára: 80,- Ft

Megrendelhetők a Presbiteri Szövetség címén: 1092 Budapest, Ráday u. 28. Tel.: 218-0266.

AZ BÉKESÉGRŐL

„Az gyönyörűség és kívánatos békeségnek is felette igen szeretőji voltak mindazok a régiek, valakik országok maradását és nemzetek jóvat kívánták, és azért az békességgel ellenkező dolgoktól igen ótlalmazták magokat. Bizonyára pedig csak ott maradhat meg az szép békeség, ahol az igazság uralkodik, mely kinek-kinek az mivel tarozik, azt megadgya. Ó kívánatos és gyönyörűség igasság, békeség és egység, vallyon mikor jössz az mi elepedett és nálad nélkül megszakaszko-dott szegény országunkban magadnak fészket vetni és lakóhelyet szerezni? Valljon s mikor foldozod meg elszakadott ruháját édes hazánknak? Mikor vetsz véget az mi sok romlásinknak mi-atta való budosásinknak? Ó, kedvesség békeség, mikor csendesítesz le ugyan országunkban ennyi sok változó-sokat? Térülj mihozzánk is valaha im-már egycer, találsz sok pusztá helyeket itt is földünkben, éppits meg azokat jobb állapotra. Te, Mindenható Isten, ki vagy ennek adhatója, könyörülj miraj-turk, és adgy békeséget országunkban, s az sok pusztaságot és romlást fordíts az pogányságra és azokra a helyekre, melyekben Sz. neved segítségül nem hivatattik, és a te Sz. fiad nem ismertek.”

Ezek a gondolatok Magyar István egykori sír-ván prédikátor könyvéből valók, mely 1692-ben Sírvaron jelent meg. Címe: Az országokban való sok romlásoknak okairól, és azokból való megsza-badtásnak jó módgyáról.)

KARÁCSONYI LEVÉL, 1993. KEDVES TESTVÉREM! KEDVES PRESBITERTÁRSAM!

Jó és hasznos dolog a ballagó időben, egy-egy esztendő vége felé, szembenézni a ténnyel: az évek elsiatnek... Bizony én is elmondhatom tárgyilagosan, szomorúság nélkül, hogy „kopik a gép, a rozstart szerkezetben zörög a szív, avulnak már a csontok...”

Hitemben, tudatomban mind gyakrabban tetszik fel az Emberfiának jele. A „behívó” sejtethető közelsége, valószínűsége, s egyben az a szorongással vegyes öröm, hogy talán-tán sikerül majd vargabetű nélkül végigmenni a keskeny úton, alázatra, józanságra és az élő reménységben való megújulásra készlet. Bizonyágtételem is új színeket kap: „Nincs semmim, csak a Kegyelem, gazdagságom határtalan hát”; „Mindent TE, semmit sem én”.

Karácsony közelejtén – ádvénti lélekkel ballagva hazafelé – a pásztorok örömevel telik meg újra a lelkem, hiszen tegnap és ma és örökké igaz, hogy

*Egy csillag útnak indul,
egy istálló pedig
az ember álmait túl
csodáival megtelik.*

Különös, érthetetlen, soha meg-nem-érdemelhető kiváltságom következtében úgy élhetek e jelenvaló világban, mint a legnagyobb csoda belső átélés szerinti tanúja: „Az Ige testté lett...!”. Nemcsak Bethlehembben, de bennem is, örök értékű és érvényű karácsonyi ajándékom van: az emberi formát öltött, értem is meghalt és feltámadott JÉZUS KRISZTUS megmentő és megtartó szeretete, barátsága. A hőzköznepok idején is akkora fény ez, ami nemcsak a bennem és körülöttem lévő sötétséget, a betegséget, erőtelenséget, de a megkötényező bűnt, s a talmi fényeket is – a test, a szeme kívánságát, az élet kérkedését – végképp homályá teszi.

*Hogy morájam el, hogy bármily képtelenség,
de téged is épp így szeret az ISTEN!!*

Bizony ez a te karácsonyi ajándékom is, mást – kevesebbet, érték-telenebbet – ne várj! Ismerd fel MEGVÁLTO URAD s kövesd Őt nagy hálával és a szolgálat örömevel egész életedben, „a teljes délig”, a ha-zaérkezésig!

Ilyen maradandó lényű, örömu karácsonyt és új esztendőt kíván Neked és Szeretteidnek szolgatársad;

Füle Lajos

A „Presbiter” című lap a Magyar Református Presbiteri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik évente hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: dr. Bodolay Géza, dr. Ritók Zsigmond, Hegyi-Füvés István, Papp Vilmos, Vándor Gyula, Füle Lajos. Felelős szerkesztő: Békefi Lajos. Felelős kiadó: Nagy Ferenc József Szerkesztőség: Magyar Református Presbiteri Szövetség Irodája, 1092 Budapest, Ráday u. 28. Készült az AMFKO Kft. nyomdájában. – 93/101. Felelős vezető: Kovács Gábor. Egy példány ára: 20,- Ft.